

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Льотна академія Національного авіаційного університету
Авіаційний університет Грузії (м. Тбілісі, Грузія)
Вища школа управління охороною праці м. Катовіце, Польща
Ескішехірський технічний університет м. Ескішехір, Туреччина
Жилінський університет, Словацька Республіка
Льотна школа «BLUE SKY AVIATION», м. Прага, Чехія
Сучавський університет імені Штефана чел Маре, Румунія

**Управління високошвидкісними рухомими
об'єктами та професійна підготовка
операторів складних систем**

**XI Міжнародна
науково-практична конференція**

ЗБІРНИК ТЕЗ

7 грудня 2022 р.

*Збірник тез наукових доповідей затверджено
Вченою радою Льотної академії Національного авіаційного університету
(протокол р.)*

Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції «Управління високошвидкісними рухомими об'єктами та професійна підготовка операторів складних систем» 07 грудня 2022 р. Кропивницький: ЛА НАУ, 2023. 390 с.

У збірнику подано тези доповідей за матеріалами XI Міжнародної науково-практичної конференції «Управління високошвидкісними рухомими об'єктами та професійна підготовка операторів складних систем».

Метою конференції є обмін науково-технічною інформацією, визначення перспективних шляхів розробки та розвитку нової техніки та технології, виявлення актуальних проблем, нових можливостей в галузі авіаційного транспорту та професійної підготовки.

Збірник тез буде корисним студентам, курсантам, магістрантам, аспірантам, докторантам та всім зацікавленим особам.

Тези публікуються у авторській редакції. Автори несуть відповідальність за достовірність інформації, точність фактів, цитат, інших відомостей.

При використанні матеріалів, опублікованих у збірнику тез конференції, збереження авторських прав обов'язкове.

МАНДРИК Я. С. Сучасний стан професійної підготовки фахівців системи авіаційного пошуку і рятування в Україні	342
МОШНЯГА Л. В. Кримінально-правова охорона цивільної авіації від актів незаконного втручання: міжнародно-правове регулювання	345
МОШНЯГА Л. В., ВИХРИСТЮК М. С. Правові засади використання безпілотних літальних апаратів в Україні	347
РОМАНЬКО І. І. Науково-дослідницька діяльність здобувачів вищої освіти в умовах онлайн навчання (з досвіду роботи науково-дискусійного гуртка з історії авіації)	350
РОМАНЬКО І. І. Особливості формування «soft skills» у операторів складних систем в процесі викладання історичних дисциплін	353
СМИРНОВА І. Л., СМІРНОВ В. В. Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ECTS) в оцінюванні знань здобувачів вищої освіти льотних ЗВО	356
СРІБНА О. В. Застосування тренінгової роботи при психологічній підготовці майбутніх фахівців цивільної авіації	359
ТЕРНАВСЬКА Т. А., ДАНИЛКО О. Г. Актуальність та перспективи вибору авіаційних професій майбутніми здобувачами вищої освіти	362
ФОМИЧ М. В., ГАЙДАМАК А. О. Емпіричні результати дослідження гендерних особливостей психологічної адаптації курсантів до навчально-професійної діяльності	364
ЯКУНІНА І. Л., ДРЮЧЕНКО Д. А. Огляд можливостей отримання практичної (льотної) підготовки в іноземних льотних школах	367
ТИМОШЕНКО Г. С., САГАНОВСЬКА Л. А. Змістове наповнення електронного засобу навчання «Взаємодія із системою IFPS»	369
КЕРНИЦЬКА Л. І. Педагогічні проблеми формування готовності майбутніх пілотів цивільної авіації до взаємодії у виробничо-технологічній діяльності	373
КИРСТЯ А. В. Розвиток дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти	375

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ «SOFT SKILLS» У ОПЕРАТОРІВ СКЛАДНИХ СИСТЕМ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Вступ. На сучасному етапі суспільного розвитку, що характеризується динамічними інноваційними процесами, змінюється погляд на професіограму молодих фахівців. Ринок праці сьогодні вимагає не лише високого рівня професійних знань, умінь та навичок, але і сформованих комунікативних навичок, які, на думку роботодавців, мають бути сформовані та удосконалені ще під час отримання вищої освіти.

Мета: визначити особливості формування «soft skills» у операторів складних систем в процесі викладання історичних дисциплін.

Результати та обговорення. Сучасний фахівець – це освічена людина, здатна швидко адаптуватися до нових умов, ефективно здійснювати міжкультурну комунікацію з колегами, вирішуючи проблеми теоретичного та практичного значення. Для успішної кар'єри професіонали повинні постійно розвивати як фахові компетенції, так і загальні компетенції, які можна застосувати у будь-якій сфері. Тобто сучасний затребуваний фахівець повинен володіти двома типами навичок – «hard skills» та «soft skills».

«Hard skills» (у перекладі «тверді навички»), або професійні навички, – це вимірні фахові компетенції, вузькопрофільні навички, безпосередньо пов'язані з професійною діяльністю фахівця. Вони сталі, їх легко визначити та виміряти, тому вони досить об'єктивні і зазвичай зазначені у кваліфікаційних характеристиках, посадових інструкціях та включені до переліку вимог до кандидата на посаду. Вивчення фахових дисциплін у ЗВО спрямовані передусім на розвиток фахових компетенцій, або професійних навичок.

Але щоб бути успішними потрібно не лише оволодіти вузькопрофільними знаннями, але й вміти працювати у команді, знаходити компроміс, збирати необхідні дані та аналізувати отриману інформацію, формулювати власну думку, правильно її висловлювати, доводити власну позицію та аргументувати її, систематично підвищувати свою професійну майстерність та професійно самовдосконалюватись. Вирішення цього питання вбачається нами у розвитку універсальних «м'яких навичок» у здобувачів вищої освіти під час вивчення історичних дисциплін, опанування якими допоможе їм професійно розвиватися та будувати успішну кар'єру.

«Soft skills» (у перекладі «м'які навички») – це загальні компетенції, або соціальні, міжособистісні та внутрішньо особистісні навички, які дозволяють бути успішними у професійній діяльності. І хоча «soft skills» – це невимірні навички, які непросто визначити та об'єктивно оцінити, їх наявність у фахівців дозволяє їм максимально ефективно використовувати професійні навички та знання та бути успішними незалежно від специфіки професійної діяльності. На відміну від «hard skills», які мають тенденцію застарівати через динамічний розвиток технологій та змін на ринку праці, «soft skills» завжди є актуальними.

Слід виокремити такі три групи «soft skills»: *соціально-комунікативні навички* (комунікативні навички: уміння чітко і зрозуміло висловити свою думку, слухати співрозмовника, переконувати й аргументувати, презентувати себе і свої ідеї; міжособистісні навички: лідерські якості та вміння працювати у команді; управлінські навички: соціальний інтелект, відповідальність, етика спілкування, здатність вирішувати конфліктні ситуації; презентаційні навички та ораторське мистецтво); *когнітивні навички* (критичне мислення, уміння вирішення проблем, інноваційне мислення, управління інтелектуальним навантаженням, навички самоорганізації та саморозвитку, інформаційні навички, тайм-менеджмент); *особистісні якості і складові емоційного інтелекту* (емоційний інтелект, впевненість у собі, чесність, оптимізм, стресостійкість, гнучкість, мотивація, емпатія,

почуття відповідальності, креативність, творчий підхід до вирішення завдань, готовність сприймати критику й адекватно на неї реагувати).

Обов'язкова освітня компонента «Історія авіації» є важливою складовою фахової і світоглядної підготовки операторів складних систем, які мають загальнонаукові та професійні знання, готові до саморозвитку як в умовах професійної діяльності, так і у суспільному та особистому житті [1].

Окрім формування програмних результатів навчання програма курсу «Історія авіації» дає можливість сформувати у здобувача вищої освіти соціальні «soft skills». Під час занять з історії авіації здобувачі вищої освіти розвивають свої комунікативні навички, навчаються ефективно співпрацювати у команді, навчаються висловлювати та аргументувати свою думку, здійснювати пошук компромісу з одногрупниками, творчо підходити до вирішення завдань та проявляти креативність під час виконання завдань. Однією з причин ефективності цієї дисципліни для досягнення результатів, визначених в освітньо-професійних програмах здобувачів вищої освіти та спрямованих на розвиток «soft skills», є використання інтерактивних методів навчання. Під час інтерактивного навчання відбувається взаємодія як між викладачем та здобувачами, а також між самими здобувачами, що спрямоване на активне залучення до навчально-пізнавальної діяльності. Серед найефективніших інтерактивних методів для розвитку «soft skills» дослідники виокремлюють *дискусійні методи* (діалог, групова дискусія, аналіз практичних ситуацій); *ігрові методи* (дидактичні ігри, ділові, рольові ігри); *тренінгові методи* (комунікативні тренінги).

Робота у парах, групах, групові дискусії, рольові ігри, проектна робота на заняттях з історії авіації – надзвичайно ефективні для розвитку комунікативних навичок та навичок міжособистісного спілкування. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються на першому курсі, доцільно запропонувати найпростіший вид дискусії – обмін думками. Під час такої дискусії відбувається обмін думками у групі (команді), а потім представник з кожної команди бере участь у публічному обговоренні. Такий вид обговорення підвищує активність усіх її учасників та розвиває навички роботи у команді для спільного прийняття рішень. Дискусія у формі обміну думками може бути передумовою для подальшого навчання проведенню дебатів, круглих столів, дискусій тощо. Така діяльність сприяє розвитку навичок презентації власних ідей, критичного мислення та вміння працювати у команді.

Використання ділових та рольових ігор на заняттях з історії авіації позитивно впливає не лише на розвиток комунікативних навичок здобувачів вищої освіти, але й на їхні вміння аналізувати та приймати рішення, критично, творчо мислити та працювати самостійно.

Проектна робота корисна для розвитку навичок як курсантської автономії, так і роботи у команді. Під час такої роботи здобувачі вищої освіти виконують свої завдання, поєднуючи індивідуальні навички з іншими членами команди для досягнення загальної мети, тобто навчаються працювати у команді. Вони навчаються розподіляти завдання між учасниками проєкту, нести відповідальність за свою роботу, організувати час, шукати та структурувати інформацію, виступати з презентацією. Під час роботи у команді вони навчаються слухати один одного, висловлювати свої ідеї і думки та аргументувати їх, домовлятися заради уникнення напруженої атмосфери у своїй команді.

Щоб досягти успіху у будь-якій професії у сучасному світі, фахівцям потрібно були активними, інноваційними та постійно вдосконалювалися. Тому вкрай важливо навчити майбутніх операторів складних систем самостійно здобувати знання та розвиватися ще під час навчання у ЗВО. Наявність різноманітних онлайн-технологій та ресурсів значно спрощують цей процес.

Під час занять з історії авіації приділяється увага і розвиткові критичного мислення. Одним із способом такого розвитку є створення проблемних ситуацій, які змушуватимуть здобувачів вищої освіти мислити, обґрунтовувати свою точку зору, наводити аргументи та приймати рішення. Підготовка коротких доповідей проблемного характеру з подальшим обговоренням також є ефективним видом роботи, який розвиває вміння оцінювати ситуацію та робити обґрунтовані висновки. За таких умов здобувачі навчаються вирішувати конфлікти та бути толерантними до різних точок зору.

Письмові творчі завдання, які пропонуються здобувачам вищої освіти під час вивчення дисципліни, стимулюють творче мислення, вміння формулювати та логічно викладати свої думки. Теми можуть стосуватися як майбутньої професії, так і актуальних суспільних проблем, які вимагатимуть пошуку шляхів вирішення проблеми.

Висновки. Вивчаючи освітню компоненту «Історія авіації», майбутні авіаційні фахівці поступово отримують необхідні базові знання та розвивають певні «soft skills». Розвиток «м'яких навичок» потребує значних зусиль – це постійна робота над собою, над своїми слабкими зонами.

До найбільш ефективних інструментів розвитку «soft skills» у ЗВО можна віднести кейс-стаді, дебати, ділові ігри, групові дискусії тощо. Перелічені методи навчання дозволяють розвивати «soft skills», моделюючи конкретні практичні ситуації, з якими можна стикатися у професійній сфері. Тобто, на сьогодні головною задачею вищої освіти є виховання професіоналу, здатного реалізувати себе в умовах високої конкуренції.

Щодо повсякденного життя, наведемо деякі загальні правила розвитку м'яких навичок, це: складання плану свого розвитку; розвиток себе як особистості, постійне системне удосконалення особистісних якостей; розвиток своїх персональних та професійних навичок під час роботи, завдяки активної участі у нових проектах та вирішенні складних задач; постійне системне читання літератури у своїй галузі; пошук зворотного зв'язку; самокоучинг; фонові завдання; тренінги, семінари тощо. «Soft skills» – найважливіші складові професійного успіху. Це особистий багаж, який допомагає легко та ефективно вирішувати завдання й постійно рухатися вперед.

Список літератури

1. Силабус дисципліни «Історія авіації» спеціальності 272 «Авіаційний транспорт» за ОПП «Аеронавігаційне забезпечення і планування польотів». Інтернет ресурс. Режим доступу: https://www.glau.kr.ua/images/docs/Sylabusy2022/Bakalavr/OPP/OPP_AZtaPP_bakalavr_2022.pdf